Ondernemingsrechtbank Antwerpen (afdeling Hasselt) 3de kamer – 3 maart 2025

Zetel: P. BRULEZ, voorzitter van de kamer; W. DEMEY en J. KENIS, rechters in ondernemingszaken.
Pleiters: mrs. V. ENGELEN, G. LESIRE en H. VAN GOMPEL.
Inzake: A/24/00890 – Curatoren faling X / dhr. A, BV D, dhr. B, dhr. B qq vereffenaar van BV E, vennootschap of vereniging zonder rechtspersoonlijkheid G, mevr. C.

Insolventie – Faillissementspauliana – Toepassingsvoorwaarden – Verschil beoordeling 'abnormale', dan wel 'normale' handeling

Opdat de curator de faillissementspauliana succesvol zou kunnen inroepen, moet hij bewijzen dat aan volgende voorwaarden is voldaan: 1) Er moet minstens één schuldvordering bestaan die dateert van voor de aangevochten handelingen of betalingen; 2) De aangevochten handelingen of betalingen moeten de massa van de schuldeisers van de gefailleerde hebben benadeeld: 3) Er moet sprake zijn van een bedrieglijk opzet in hoofde van de gefailleerde. In zoverre een handeling of betaling een abnormaal karakter heeft, volstaat het om aan te tonen dat de gefailleerde wist dat de handeling of betaling de belangen van schuldeisers zou schaden, opdat tot een bedrieglijk opzet in hoofde van de gefailleerde zou kunnen worden besloten. In zoverre een handeling of betaling een normaal karakter heeft, is evenwel een meer omstandig bewijs van bedrieglijk opzet vereist; 4) In zoverre een aangevochten handeling onder bezwarende titel werd gesteld, is vereist dat de wederpartij bij die handeling te kwader trouw was, d.w.z. wist of behoorde te weten dat de handeling met bedrieglijke benadeling van de rechten van de schuldeisers van de gefailleerde werd gesteld. In zoverre een aangevochten handeling ten kosteloze titel werd gesteld, is geen dergelijk bewijs van kwade trouw van de wederpartij vereist opdat de curator zich op de faillissementspauliana kan beroepen.

De terugbetaling aan (de vaste vertegenwoordiger van) de zaakvoerder van een vennootschap van gelden die hij onder de vorm van een rekening-courant aan de vennootschap ter beschikking heeft gesteld, op een moment dat alle zekere, vaststaande en opeisbare schuldvorderingen lastens de vennootschap (in casu *de openstaande leveranciersschulden van vennootschap X) zijn voldaan, dan wel op een moment dat duidelijk is dat zij zullen kunnen worden voldaan, kan niet als een abnormale handeling worden beschouwd. Het betreft een perfect normale rechtshandeling.*

Een daadwerkelijk bedrieglijk opzet wordt niet aangetoond. De curatoren tonen niet aan dat de terbeschikkingstelling door de aandeelhouders en de terugbetaling ervan door de vennootschap bewust is opgezet, met de uitdrukkelijke bedoeling de rechten van de schuldeisers te ondergraven.

(...)

I. FEITEN

1. ***Inleidend: vennootschap X en de Groep F*** – Vennootschap X is een vennootschap die actief was in de groothandel in fruit en groenten. De heren A en B bezaten lange tijd elk de helft van de aandelen van de vennootschap. Hun managementvennootschappen, resp. BV D en BV E, voerden het bestuur van vennootschap X.

Vennootschap X maakte deel uit van een groep van vennootschappen rond A en B (hierna: de Groep F). Tot die groep behoorden ook de BV I en de BV H.

Gelet op de argumentatie die partijen voeren, acht de rechtbank het noodzakelijk om relatief uitgebreid in te gaan op de feiten zoals die zich vanaf 2017 binnen vennootschap X en binnen de Groep F hebben voorgedaan. De rechtbank tracht daarbij – zoveel als mogelijk – een chronologisch feitenrelaas te schetsen, omdat zulks belangrijk is voor een goed begrip van de zaak en voor de beoordeling van de grond van de zaak.

2. ***Medio 2017: ontstaan van een geschil tussen vennootschap X en haar handelsagent [...]*** – Vanaf 2011 deed vennootschap X beroep op de diensten van handelsagent [...] voor de verkoop en de inkoop van fruit. In de handelsagentuurovereenkomst tussen vennootschap X en [...] was voorzien dat [...] voor zijn diensten een commissie zou ontvangen van 1/3 van de winst van de handel die hij zou realiseren. De overeenkomst voorzag dat in afwachting van de definitieve begroting van die commissie, die pas na vijf jaar zou worden uitbetaald, [...] recht zou hebben op een vast maandelijks voorschot van 9.000,00 euro. Indien [...] verliezen zou realiseren, zou dit volgens het contract worden gecompenseerd met niet-uitbetaalde commissie van voorgaande jaren en verder verrekend naar de toekomst. Alsdan zouden ook geen voorschotten meer moeten worden betaald tot het verlies was gecompenseerd.

Op het moment dat vennootschap X medio 2017 overging tot afrekening van de commissie van [...], kwam het tot een scherpe onenigheid. Vennootschap X was immers tot de vaststelling gekomen dat zij volgens de bepalingen van de handelsagentuurovereenkomst te veel voorschotten had betaald (anders geformuleerd: het bedrag van de uitbetaalde voorschotten was hoger dan 1/3 van de door [...] gerealiseerde winst), reden waarom zij de betaling van voorschotten opschortte tot dit verlies zou zijn aangezuiverd. Gelijktijdig nam vennootschap X in haar boekhouding voor het boekjaar dat per 30 juni 2017 afsloot, een provisie terug die zij in voorgaande jaren had ingeboekt voor commissievergoedingen aan [...] in functie van de 1/3-vande-winst-regel, precies omdat zij van mening was niets meer aan [...] verschuldigd te zijn en integendeel een terugbetaling van hem te moeten ontvangen. [...] was het echter oneens met deze gang van zaken en stelde zich op het standpunt dat het maandelijks bedrag van 9.000,00 euro helemaal geen voorschot betrof, maar een vaste maandelijkse vergoeding, en dat hij boven op die vergoeding recht had op een bijkomende commissie van 1/3 van de gerealiseerde winst. De discussie tussen partijen leidde ertoe dat [...] de handelsagentuurovereenkomst met vennootschap X eenzijdig beëindigde, wegens beweerde ernstige tekortkoming van vennootschap X (zijnde de stopzetting van de betaling van het maandelijks bedrag van 9.000,00 euro).

Op 7 november 2017 dagvaardde vennootschap X [...] voor deze rechtbank, omdat [...] volgens vennootschap X, door aldus te handelen, de handelsagentuurovereenkomst onrechtmatig zou hebben beëindigd. Vennootschap X vorderde van [...] de betaling van een schadevergoeding die zij provisioneel op 165.000,00 euro begrootte[1]. Bij syntheseconclu-

1 Die schadevergoeding van 165.000,00 euro omvatte:
(1) de terugbetaling van 105.000,00 euro aan te veel betaalde provisies;
(2) een schadevergoeding wegens gebrek aan opzegging provisioneel begroot op 20.000,00 euro;
(3) een schadevergoeding wegens schending door [...] van het niet-concurrentiebeding als voorzien in de handelsagentuurovereenkomst, provisioneel begroot op 20.000,00 euro; en
(4) een vergoeding wegens niet-inbaarheid van facturen op door [...] aangebrachte klanten, provisioneel begroot op 20.000,00 euro).

sie van april 2018 stelde vennootschap X haar schadevergoedingsvergoeding lastens [...] bij tot een bedrag van 520.310,17 euro[2]. [...] stelde verschillende tegenvorderingen, op grond dat het net vennootschap X zou zijn geweest die de handelsagentuurovereenkomst onrechtmatig ontbond. [...] vorderde van vennootschap X de betaling van een bedrag van in totaal 658.184,95 euro[3].

Bij tussenvonnis van 12 september 2018 verklaarde deze rechtbank de handelsagentuurovereenkomst tussen vennootschap X en [...] ontbonden wegens wanprestatie van beide partijen. Tevens oordeelde de rechtbank dat de maandelijkse vergoeding van 9.000,00 euro die [...] ontving, een voorschot op zijn deelname in de winst was (en dus niet boven op die winstdeelname kwam). Zij stelde vervolgens een gerechtsdeskundige aan, met als opdracht advies te verlenen over de definitieve afrekening tussen partijen voor de sinds 2012 verschuldigde commissies, over de commissies verdiend gedurende de 12 maand voorafgaand aan de beëindiging van de handelsagentuur en over de maandelijks gemiddelde commissie waarop [...] gerechtigd zou zijn op basis van het gemiddelde van de vijf voorafgaande jaren.

Als richtlijnen gaf de rechtbank aan de gerechtsdeskundige o.a. mee dat de clausule volgens dewelke het winstaandeel van 1/3 slechts na vijf jaar zou worden bepaald, ongeldig was, en dat verliezen enkel mochten worden aangerekend op het potentieel extra winstaandeel boven op de voorschotten en niet op de betaalde voorschotten zelf.

3. ***Augustus 2018: verkoop van de Groep F, met overdracht van de handelszaak van vennootschap X aan NV V*** – In de loop van 2018 beslisten A en B de activiteiten van de Groep F aan een derde over te laten. Zij sloten daartoe op 21 augustus 2018 een principeovereenkomst met NV V. De overeenkomst voorziet in:

- de overdracht van de handelszaak van vennootschap X door vennootschap X aan NV V;
- de overdracht van onroerend goed en materiële en vaste activa van BV I aan NV V;
- de overdracht van de aandelen van BV H aan NV V;
- de ondertekening van managementovereenkomsten tussen NV V enerzijds en BV D en BV E anderzijds;
- de verhuur van privé-gronden, bestaande uit boomgaarden, door A en B aan NV V, met daarin een put- en calloptie;
- de verhuur van een bedrijfsgebouw te (...) door A en B aan NV V, met daarin een putoptie.

De principeovereenkomst werd o.m. uitgevoerd door ondertekening op dezelfde datum, zijnde 21 augustus 2018, van een overeenkomst tot overdracht van handelszaak van vennootschap X tussen vennootschap X en NV V. NV V betaalde voor die overdracht enerzijds een vaste prijs van 1.556.074,00 euro aan vennootschap X. Anderzijds werd overeengekomen dat NV V voor een periode van 3 jaar bijkomend een vergoeding ten belope van

2 Die schadevergoeding van 520.310,17 euro omvatte:
(1) de terugbetaling van 324.364,00 euro aan te veel betaalde provisies;
(2) een schadevergoeding wegens gebrek aan opzegging provisioneel begroot op 29.242,38 euro;
(3) een schadevergoeding van 58.484,76 euro wegens schending door [...] van zijn niet-concurrentiebeding;
(4) een vergoeding van 108.875,88 euro in toepassing van het delcrederebeding als opgenomen in de handelsagentuurovereenkomst; en
(5) 1.343,15 euro aan overige schadeposten.

3 Dat totaalbedrag van 658.184,95 euro omvat:
(1) een bedrag 535.468,00 euro aan beweerd achterstallige commissielonen;
(2) 70.724,00 euro als opzeggingsvergoeding;
(3) 51.992,95 euro als uitwinningsvergoeding.

2,5 pct. van de jaarlijkse door haar in de handelszaak gefactureerde omzet aan vennootschap X zou betalen[4].

De vennootschap X bleef aldus in handen van A en B, maar haar handelsactiviteiten werden integraal aan NV V overgedragen.

4. ***Oktober 2018: B draagt zijn aandelen in vennootschap X aan A over*** – In oktober 2018 droeg B zijn aandelen in vennootschap X aan A over. BV E, de managementvennootschap van B, bleef wel actief als zaakvoerder binnen vennootschap X.

5. ***September 2019: opstarting van alarmbelprocedure na slechte resultaten in 2018, met terbeschikkingstelling van gelden door A en B aan vennootschap X in rekening-courant*** – Niettegenstaande de verkoop door vennootschap X in 2018 van haar handelszaak aan NV V voor een omvangrijk bedrag (de vaste prijs van 1.556.074,00 euro hierboven aangehaald), leed de vennootschap in het verlengd boekjaar van 1 juli 2017 tot en met 31 december 2018 een verlies van 1.164.979,00 euro. De leverancierssschulden bedroegen 1.845.794,00 euro. De som van de vlottende activa was lager, m.n. 1.430.215 euro. Het eigen vermogen was gedaald tot minder dan de helft van het maatschappelijk kapitaal. Een en ander was het gevolg van zware verliezen geleden in de laatste twee jaren, waarbij vennootschap X gedwongen was grote hoeveelheden fruit met verlies te verkopen.

In het jaarverslag van de zaakvoerdersraad met het oog op de jaarvergadering van 27 september 2019 stelden de zaakvoerders van vennootschap X toch een voorzetting van de (resterende) activiteiten van de vennootschap voor. Zij geven daarvoor volgende motivering:

"De zaakvoerders hebben een herstructurering doorgevoerd. De activiteit van groothandel in groenten en fruit werd stopgezet en het handelsfonds werd in de loop van het boekjaar verkocht;

In de komende jaren zullen er nog belangrijke inkomsten binnenkomen als gevolg van de verkoop van het handelsfonds;

Er zijn geen vervallen schulden;

De vennootschap kan rekenen op stortingen R/C van de zaakvoerders."

A en B stelden vervolgens ook definitief gelden in rekening-courant ter beschikking van de vennootschap. A stelde in de periode eind 2018-begin 2019 een totaalbedrag van 1.230.000,00 euro ter beschikking van de vennootschap, terwijl B eind 2018 een bedrag van 135.000,00 euro aan de vennootschap ter beschikking stelde.

Gelijkaardige vermeldingen als opgenomen in het jaarverslag van de zaakvoerdersraad met het oog op de jaarvergadering van 27 september 2019, werden opgenomen in het jaarverslag van de zaakvoerdersraad met het oog op de jaarvergadering van 17 september 2020, het jaarverslag van de zaakvoerdersraad met het oog op de jaarvergadering van 18 juni 2021.

Vennootschap X betaalde vanaf 2019 haar leverancierssschulden integraal terug en, naarmate zij terug winst maakte (door de ontvangst van de variabele prijs uit de overdracht van

4 Die bijkomende vergoeding zou finaal oplopen tot een bedrag van ongeveer 1,2 miljoen euro.

de handelszaak aan NV V), betaalde zij ook de schuldvorderingen van A en B in rekening-courant geleidelijk aan terug. Het gros van de openstaande leveranciersschulden werd reeds in 2019 betaald, middels de door A en B ter beschikking gestelde gelden; de laatste (op dat moment nog slechts zeer beperkte) openstaande leveranciersschuld werd in 2021 betaald. De laatste twee terugbetalingen van de schuldvorderingen van A en B in rekening-courant (ten belope van gezamenlijk 30.000,00 euro) gebeurden in mei 2023.

6. ***Februari 2020: eindverslag van de gerechtsdeskundige in de procedure tussen vennootschap X en […], in het nadeel van […]*** – Op 3 februari 2020 legde de gerechtsdeskundige die door deze rechtbank in de procedure tussen vennootschap X en […] was aangesteld, zijn eindverslag neer. Dat eindverslag bleek, rekening houdend met hetgeen deze rechtbank reeds in zijn tussenvonnis had beslist, vooral voor […] ongunstig.

Door geen van beide partijen werd initiatief genomen tot heractivering van de zaak voor deze rechtbank (bv. door het neerleggen van een verzoek artikel 747 Ger.W.).

7. ***Periode 2020-2022: terugtreding van B als zaakvoerder binnen vennootschap X*** – In 2020 droeg B zijn aandelen in zijn managementvennootschap BV E over aan vennootschap G, die voor 50 pct. wordt aangehouden door B en voor 50 pct. door zijn echtgenote C. Eén en ander zou kaderen in de successieplanning van B.

Op 29 maart 2022 ging BV E over tot ontbinding en vereffening in één enkele akte.

Op 17 juni 2022 nam BV E ook ontslag nam als zaakvoerder binnen vennootschap X.

8. ***Februari 2022: hoger beroep door […] in de lopende procedure met vennootschap X*** **en voor vennootschap X nadelig arrest van 7 juni 2023** – Op 11 februari 2022 stelde […] hoger beroep in tegen het tussenvonnis van deze rechtbank van 12 september 2018 in de zaak tussen hem en vennootschap X.
Bij arrest van 7 juni 2023 veroordeelde het hof van beroep te Antwerpen vennootschap X en […] uiteindelijk over en weer:

Enerzijds oordeelde het hof van beroep dat […] de handelsagentuurovereenkomst onrechtmatig had beëindigd, zonder een opzegtermijn te respecteren. Aldus veroordeelde het hof van beroep hem tot betaling aan vennootschap X van een opzegvergoeding van 40.500,00 euro evenals van een schadevergoeding van 97.542,84 euro (telkens te verhogen met interesten).

Anderzijds oordeelde het hof van beroep dat (1) de maandelijkse vergoedingen aan […] van 9.000,00 euro als voorschotten op zijn winstdeelname moesten worden beschouwd, maar (2) de clausule volgens dewelke de (variabele) commissievergoeding slechts zou worden uitbetaald na vijf jaar, nietig was wegens strijdigheid met artikel 13 Handelsagentuurwet, en (3) ook de contractuele verplichting voor […] om in te staan voor een derde van de verliezen, nietig was wegens strijdigheid met de wettelijke regeling inzake het delcrederebeding. Aldus veroordeelde het hof van beroep vennootschap X tot betaling aan […] van achterstallig commissieloon ten belope van 252.283,00 euro (te verhogen met verwijlinteresten).

Zodoende volgde uit dat arrest een aanzienlijk saldo in het voordeel van […].

9. ***Juli 2023: arrest van het hof van beroep leidt tot het faillissement van vennootschap X*** – Vennootschap X was niet in staat de afrekening van [...] ingevolge het arrest van het hof beroep ten belope van 270.928,94 euro te voldoen. De algemene vergadering van 16 juni 2023 van vennootschap X besliste daarom om te boeken neer te leggen.

Bij vonnis van 19 juli 2023 verklaarde deze rechtbank vennootschap X failliet. Meesters Victor Engelen en Godfrey Lesire werden aangesteld als curatoren van het faillissement (hierna: de curatoren).

[...] diende conform het arrest van het hof van beroep te Antwerpen een aangifte van schuldvordering in het faillissement in voor een bedrag van ondertussen 281.607,23 euro.

Ook de Belgische Staat diende een aangifte van schuldvordering in, in verband met de registratierechten verschuldigd naar aanleiding van het arrest in de zaak met [...]. Er blijft een totaal passief van faillissement ten belope van 289.177,42 euro.

De curatoren zijn van mening dat A en B bewust een lege doos voor hun schuldeisers hebben achtergelaten, in het bijzonder voor [...]. Er zouden volgens de curatoren over een periode van vijf jaar (van 2018 tot 2023) tal van transacties hebben plaatsgevonden met bedrieglijke benadeling van vennootschap X en van haar schuldeisers, met als gevolg dat vennootschap X nagenoeg alle activa verloor en uiteindelijk failliet ging, zodat ook [...] niet kon worden betaald. De curatoren hebben echter geen uitbreiding van de verdachte periode gevraagd, niettegenstaande vennootschap X in die verdachte periode nog de laatste 30.000,00 euro van haar openstaande rekening-courantschuld aan A heeft terugbetaald.

(...)

II. BEOORDELING

A. BEVOEGDHEID

16. Noch de partijen, noch de rechtbank ambtshalve, werpen middelen van onbevoegdheid van deze rechtbank op.

De rechtbank is territoriaal en materieel bevoegd.

B. ONTVANKELIJKHEID

17. Noch de partijen, noch de rechtbank ambtshalve, werpen middelen van onontvankelijkheid van de gestelde vorderingen op.

De vorderingen van de partijen zijn ontvankelijk.

(...)

2. Beoordeling door de rechtbank

a. Gebrek aan voorafgaande ingebrekestelling

20. De curatoren dienden de consoorten A/B niet voorafgaand aan de dagvaarding in gebreke te stellen. De dagvaarding gold als ingebrekestelling. De door de curatoren ge-

wraakte handelingen stonden vast en het was duidelijk dat de consoorten A/B niet alle bedenkingen van de curatoren voorbehoudsloos zouden verhelpen.

b. Faillissementspauliana

21. De curatoren voldoen niet aan de voorwaarden om zich succesvol op de *actio pauliana* van artikel XX.114 WER te kunnen beroepen. Hun vordering om de terugbetalingen aan A en B aan de faillissementsboedel niet tegenstelbaar te horen verklaren, zijn dan ook ongegrond.

22. Op basis van de faillissementspauliana als voorzien in artikel XX.114 WER, kunnen handelingen of betalingen met bedrieglijke benadeling van de rechten van de schuldeisers niet worden tegengeworpen onverschillig de datum waarop zij hebben plaatsgehad.

Opdat de curator van een faillissement de faillissementspauliana succesvol zou kunnen inroepen, moet hij bewijzen dat aan volgende voorwaarden is voldaan:

- Er moet minstens één schuldvordering bestaan die dateert van voor de aangevochten handelingen of betalingen.
- De aangevochten handelingen of betalingen moeten de massa van de schuldeisers van de gefailleerde hebben benadeeld.
- Er moet sprake zijn van een bedrieglijk opzet in hoofde van de gefailleerde. In zoverre een handeling of betaling een abnormaal karakter heeft, volstaat het om aan te tonen dat de gefailleerde wist dat de handeling of betaling de belangen van schuldeisers zou schaden, opdat tot een bedrieglijk opzet in hoofde van de gefailleerde zou kunnen worden besloten. In zoverre een handeling of betaling een normaal karakter heeft, is evenwel een meer omstandig bewijs van bedrieglijk opzet vereist.
- In zoverre een aangevochten handeling onder bezwarende titel werd gesteld, is vereist dat de wederpartij bij die handeling te kwader trouw was, d.w.z. wist of behoorde te weten dat de handeling met bedrieglijke benadeling van de rechten van de schuldeisers van de gefailleerde werd gesteld. In zoverre een aangevochten handeling ten kosteloze titel werd gesteld, is geen dergelijk bewijs van kwade trouw van de wederpartij vereist opdat de curator zich op de faillissementspauliana kan beroepen.

23. De rechtbank stelt vooreerst vast dat de faillissementspauliana die de curatoren tegen de consoorten A/B stellen, focus mist. De curatoren stellen de zaken voor alsof elke handeling of betaling van de consoorten A/B in de periode 2018-2023, zoals door de rechtbank in het feitenrelaas hierboven geschetst (cf. *supra* randnrs. 2 tot 8), door hen zijn gesteld met bedrieglijke benadeling van de rechten van de schuldeisers van de failliete boedel, in het bijzonder met bedrieglijke benadeling van de rechten van [...]. De curatoren trachten de indruk van een soort eenheid van opzet te creëren. Echter tonen zij die eenheid van opzet niet op een concrete en onderbouwde wijze aan, noch maken zij dat opzet zelfs nog maar enigszins aannemelijk. De curatoren overstijgen wat dat betreft, het niveau van vrijblijvende verdachtmakingen niet.

Het moet daarbij ook worden opgemerkt dat vennootschap X geen partij was van tal van handelingen die de curatoren in hun syntheseconclusie en/of tijdens hun pleidooien als verdacht neerzetten (zoals bv. de overdracht van goederen door BV I aan NV V, de overdracht van de aandelen van BV H aan NV V, de ondertekening van managementovereenkomsten tussen BV D en BV E enerzijds en NV V anderzijds, de verhuur van onroerende

goederen door A en B aan NV V, de ontbinding en vereffening van BV E in één akte, etc.). De curatoren tonen niet aan hoe die handelingen, waarbij vennootschap X geen partij was, een impact op vennootschap X of op de schuldeisers van vennootschap X hebben gehad, laat staan dat zij aantonen dat de schuldeisers van vennootschap X door die handelingen zijn benadeeld. Bijgevolg beperkt de rechtbank zich tot de beoordeling van de handelingen en betalingen waaraan vennootschap X deel heeft gehad, of beter: waarvan is aangetoond dat vennootschap X daaraan deel heeft gehad.

In elk geval, en niettegenstaande zij elke handeling of betaling van de consoorten A/B in de periode 2018-2023 als verdacht afschilderen, vragen ook de curatoren zelf finaal dat enkel de terugbetalingen door vennootschap X aan A en B in de periode eind 2018 tot 2023 van de gelden die zij eind 2019/begin 2020 aan de vennootschap in rekening-courant ter beschikking hebben gesteld, de curatoren niet tegenstelbaar zouden worden verklaard.

In zoverre de curatoren ook hun pijlen richten tegen de overdracht op 21 augustus 2018 door vennootschap X aan NV V van haar handelszaak, waaromtrent zij dus eigenlijk geen enkele vordering stellen, wijst de rechtbank er – voor zover als nodig – op dat:

- de curatoren op geen enkele wijze aantonen noch enigszins aannemelijk maken dat (en hoe) die transactie de schuldeisers van de failliete boedel heeft benadeeld. De overdracht dateert van bijna 5 jaar vóór het faillissement van vennootschap X. NV V, die de handelszaak overnam, is een derde, waarmee de consoorten A/B geen enkele link hadden en hebben. Het wordt niet geargumenteerd dat deze transactie beneden marktwaarde zou hebben plaatsgevonden. De gelden uit deze transactie zijn ontvangen door vennootschap X en niet A en B en hun managementvennootschappen. Vennootschap X heeft deze gelden, in eerste instantie, integraal aangewend om de leverancierssschulden van vennootschap X te delgen.
- de curatoren niet aantonen noch enigszins aannemelijk maken dat die overdracht een abnormaal karakter had of dat vennootschap X of de andere consoorten A/B dienaangaande met enig bedrieglijk opzet jegens [...] hebben gehandeld.
- uit niets blijkt dat overnemer NV V te kwader trouw zou zijn geweest.

Om al de redenen aangehaald in dit randnummer 22 wijst de rechtbank de vordering van de curatoren teneinde de consoorten A/B te bevelen alle transactiedocumenten voor te leggen met betrekking tot de principeovereenkomst van 21 oktober 2018 met NV V en de daaruit voortvloeiende overeenkomsten, af als ongegrond. De curatoren maken niet aannemelijk dat (en hoe) transactiedocumenten ter zake dienend kunnen zijn.

24. Wat specifiek de terugbetaling betreft door vennootschap X in de periode van eind 2018 tot 2023 aan A en B van de gelden die zij eind 2019/begin 2020, in navolging van hun verbintenissen als opgenomen in het kader van de alarmbelprocedure, aan de vennootschap onder de vorm van een rekening-courant ter beschikking hebben gesteld, oordeelt de rechtbank dat geen bedrieglijk opzet bewezen is. De rechtbank baseert dat oordeel op de volgende overwegingen:

- De terugbetaling aan (de vaste vertegenwoordiger van) de zaakvoerder van een vennootschap van gelden die hij onder de vorm van een rekening-courant aan de vennootschap ter beschikking heeft gesteld, op een moment dat alle zekere, vaststaande en opeisbare schuldvorderingen lastens de vennootschap (*in casu* de openstaande leverancierssschulden van vennootschap X) zijn voldaan, dan wel op een moment dat duidelijk is dat zij zullen

kunnen worden voldaan, kan niet als een abnormale handeling worden beschouwd. Het betreft een perfect normale rechtshandeling.

- Op het moment van terbeschikkingstelling door en terugbetaling aan A en B van de kwestieuze gelden, beschikte [...] niet over een zekere, vaststaande en opeisbare schuldvordering lastens vennootschap X. Tot het arrest van het hof van beroep te Antwerpen van 7 juni 2023 had de schuldvordering van [...] lastens vennootschap X een louter eventueel karakter.

Lange tijd had de schuldvordering van [...] op vennootschap X een zeer onzeker karakter, gelet op de chronologie en het (inhoudelijk) verloop van het geschil tussen vennootschap X en [...]. Er zij met name aan herinnerd dat de schuldvordering van [...] haar oorsprong vindt in een tegenvordering die hij heeft gesteld in een procedure die vennootschap X tegen hem heeft opgestart. Vennootschap X startte de procedure op omdat zij meende dat [...] sommen aan haar verschuldigd was (ingevolge de onrechtmatige beëindiging door hem van de handelsagentuurovereenkomst en ingevolge vermeend te veel betaalde voorschotten op commissielonen), veeleer dan omgekeerd. De tegenvordering van [...] inzake beweerde achterstallige commissielonen was op dat moment hoofdzakelijk gegrond op het argument dat de door hem ontvangen maandelijkse vergoedingen geen voorschot op zijn winstdeelname waren, maar dat die winstdeelname daarbovenop kwam. Vennootschap X heeft die tegenvordering van [...] steeds betwist en vond daarvoor ook uitdrukkelijk steun in de bepalingen van de handelsagentuurovereenkomst. Deze rechtbank heeft [...] in haar tussenvonnis van 12 september 2018 van dat argument afgewezen. Op 3 februari 2020 bekwam vennootschap X, rekening houdend met het tussenvonnis van deze rechtbank, een voor haar relatief gunstig verslag van de door de rechtbank aangestelde gerechtsdeskundige. Pas op 11 februari 2022 stelde [...] hoger beroep in tegen het tussenvonnis van 12 september 2018. Het hof van beroep besloot op 7 juni 2023 uiteindelijk tot de nietigheid van de clausule uit de handelsagentuurovereenkomst op basis waarvan [...] niet alleen in de winst, maar ook in het verlies van vennootschap X zou delen, en het is vooral die nietigheid die uiteindelijk heeft geleid tot een afrekening in het nadeel van vennootschap X.

Alle terugbetalingen aan A en B dateren van vóór het arrest van het hof van beroep. Alle terugbetalingen aan B en het gros van de terugbetalingen aan A dateren zelfs van vóór het ogenblik dat [...] op 11 februari 2022 hoger beroep instelde tegen het tussenvonnis van 12 september 2018, op welk moment – zoals vermeld – de zaken er voor vennootschap X nog vrij goed uitzagen. In het (bijna) jaar vóór het arrest van 7 juni 2023 en vóór het faillissement van vennootschap X op 19 juli 2023 stond nog slechts een schuld in rekening-courant aan A van 30.000,00 euro open.

- Een daadwerkelijk bedrieglijk opzet, om [...] finaal van elke betaling te versteken, wordt niet aangetoond. De curatoren tonen niet aan dat de terbeschikkingstelling door en terugbetaling aan A en B van gelden in rekening-courant zeer bewust is opgezet, met de uitdrukkelijk bedoeling de rechten van [...] te ondergraven.

A en B stelden de kwestieuze gelden ter beschikking van vennootschap X eind 2019/begin 2020, gelet op de verslechterde financiële positie van vennootschap X in het boekjaar dat afsloot per 31 december 2018. Op dat moment was de procedure tussen vennootschap X en [...] reeds lopende, had [...] zijn tegenvordering lastens vennootschap X reeds gesteld, had deze rechtbank reeds een tussenvonnis geveld en was het gerechtsdeskundigenonderzoek lopende. A en B waren er geenszins toe verplicht gelden ter beschikking van de vennootschap te stellen. Zij hebben die verplichting vrijwillig op zich genomen, daar waar

hun managementvennootschappen er ook voor gekozen konden hebben om toen reeds de boeken van vennootschap X neer te leggen. Zij kozen integendeel voor de continuïteit van de onderneming, mede gelet op de later nog te innen inkomsten uit de verkoop van het handelsfonds.

c. Belangenconflictregeling

25. Er ligt geen schending voor van de belangenconflictregeling in besloten vennootschappen als voorzien in de artikelen 5:76 tot 5:78 WVV die toelaat tot de nietigheid van de terugbetalingen van de schuldvorderingen in rekening-courant van A en B of tot de aansprakelijkheid van de consoorten A/B te besluiten.

26. In zoverre de curatoren aanvoeren dat de belangenconflictregeling als voorzien in de artikelen 5:76 tot 5:78 BW verkeerdelijk niet werd nageleefd naar aanleiding van de principeovereenkomst van 21 augustus 2018 en de daaruit voorvloeiende transacties, moet vooreerst worden vastgesteld dat de curatoren geen duidelijk gevolg aan die bewering vastknopen. Zij vorderen niet dat de principeovereenkomst en/of de transacties in uitvoering daarvan worden vernietigd. Zij voeren enkel in zeer algemene bewoordingen aan dat vennootschap X ten gevolge van de principeovereenkomst en/of de transacties voor 1.270.000,00 euro aan schade heeft geleden, maar zij tonen niet *in concreto* en op onderbouwde wijze aan hoe dat het geval zou zijn geweest.

Voorts moet andermaal worden opgemerkt dat vennootschap X geen partij was bij de meeste van de transacties die in uitvoering van de principeovereenkomst gesloten werden (zoals bv. de overdracht van goederen door BV I aan NV V, de overdracht van de aandelen van BV H aan NV V, de ondertekening van managementovereenkomsten tussen BV D en BV E enerzijds en NV V anderzijds, de verhuur van onroerende goederen door A en B aan NV V, de ontbinding en vereffening van BV E in één akte, etc.). De curatoren tonen niet aan waarom vennootschap X een direct of indirect belang heeft bij het argument dat naar aanleiding van die transacties waarbij vennootschap X geen partij was, beweerdelijk onterecht de belangenconflictregeling niet werd nageleefd.

De enige transactie in uitvoering van de principeovereenkomst waarbij vennootschap X rechtstreeks betrokken was, was de overdracht op 21 augustus 2018 door vennootschap X van haar handelszaak aan NV V. Echter tonen de curatoren ook voor wat die transactie betreft, niet aan hoe zij tot een belangenconflict tussen vennootschap X en haar zaakvoerders zou hebben geleid. Alle gelden uit verkoop van de handelszaak zijn vennootschap X toegekomen en vennootschap X heeft die gelden vervolgens gebruikt om de leveranciersschulden van de vennootschap te delgen. De zaakvoerders van vennootschap X hebben uit de verkoop van de handelszaak noch rechtstreeks noch onrechtstreeks enige gelden ontvangen.

27. In zoverre de curatoren aanvoeren dat de belangenconflictregeling als voorzien in de artikelen 5:76 tot 5:78 BW verkeerdelijk niet werd nageleefd naar aanleiding van de terugbetaling door vennootschap X aan A en B van hun schuldvorderingen in rekening-courant, oordeelt de rechtbank dat er geen sprake is van een belangenconflict tussen een besloten vennootschap en haar zaakvoerder in geval van terugbetaling door de vennootschap aan de vaste vertegenwoordiger van haar zaakvoerder van gelden die deze vaste vertegenwoordiger in rekening-courant aan de vennootschap ter beschikking heeft gesteld, zonder dat voor die terbeschikkingstelling interesten dan wel enige andere vergoeding

werden aangerekend. Dit is *a fortiori* het geval wanneer die terugbetaling wordt verricht op een ogenblik dat duidelijk is dat de schuldvorderingen van alle andere vennootschapsschuldeisers met een zekere, vaststaande en opeisbare vordering zullen kunnen worden voldaan.

Door te argumenteren dat de terugbetaling aan A en B van de gelden die zij aan vennootschap X in rekening-courant ter beschikking hebben gesteld, strijdig is met het vennootschapsbelang, halen de curatoren het vennootschapsbelang en de belangen van de schuldeisers van de vennootschap dooreen.

d. Andere bestuursfouten

28. BV D, BV E en hun vaste vertegenwoordigers kunnen evenmin enige andere bestuursfout in de zin van de artikelen 2:56 en 2:57 WVV of enige fout in de zin van artikel 1382 oud BW worden verweten. Zij hebben geen beslissing genomen of handelingen gesteld die zich *kennelijk* buiten de marge bevinden waarbinnen voorzichtige en redelijke bestuurders, geplaatst in dezelfde omstandigheden redelijkerwijs van mening kunnen verschillen. Ook een fout in de zin van artikel XX.225 WER is niet aan de orde. BV D, BV E en hun vaste vertegenwoordigers hebben geen *kennelijk* grove fout gemaakt die heeft bijgedragen tot het faillissement van vennootschap X.

29. Noch uit het feit dat vennootschap X na de principeovereenkomst van 21 augustus 2018 als enige vennootschap van de Groep F, bijna vijf jaar later, failliet is gegaan, noch uit het feit dat ervoor werd geopteerd om de handelszaak van vennootschap X aan NV V over te dragen eerder dan de aandelen van vennootschap X, noch uit het feit dat daarna nog bepaalde kosten binnen vennootschap X werden geboekt, noch uit het feit dat zekere, vaststaande en opeisbare schuldvorderingen van schuldeisers werden betaald en de eventuele schuldvordering van [...] niet, noch uit het feit dat het eigen vermogen van vennootschap X na overdracht van de handelszaak aan NV V aanzienlijk negatief was, volgt noodzakelijkerwijs dat BV D, BV E en hun vaste vertegenwoordigers (bestuurs)fouten hebben gemaakt, dan wel kennelijk grove fouten die hebben bijgedragen tot het faillissement van vennootschap X.

Hij die een fout aanvoert, moet daarvan het bewijs leveren. De curatoren doen dat niet. Zij uiten allerlei vage beschuldigingen, maar tonen niet *in concreto* en op onderbouwde wijze aan hoe de elementen als in dit randnummer aangehaald (elk op zichzelf genomen of in hun onderlinge samenhang), een (bestuurs)fout in hoofde van BV D, BV E en hun vaste vertegenwoordigers inhouden dan wel een kennelijke grove fout die heeft bijgedragen tot het faillissement van vennootschap X.

Indien vennootschap X haar rekening-courantschulden aan A en B niet of niet volledig zou hebben terugbetaald, en zodoende nog gelden ter beschikking waren geweest om de schuldvorderingen van [...] en de Belgische Staat te voldoen, dan nog zou vennootschap X zich na het voldoen van die laatste schuldvorderingen, in staat van faillissement hebben bevonden, wegens onvermogen om schulden aan de vaste vertegenwoordigers van haar zaakvoerders te voldoen.

30. Verder kan BV D, BV E en hun vaste vertegenwoordigers niet ten kwade worden geduid dat vennootschap X in het boekjaar dat per 30 juni 2017 afsloot, de provisie die zij in

voorgaande jaren had ingeboekt voor de commissievergoedingen aan [...] in functie van de 1/3-van-de-winst-regel, heeft teruggenomen.

Immers had [...] volgens de berekeningen van vennootschap X, op basis van de uitdrukkelijke bepalingen van de handelsagentuurovereenkomst, geen recht op enige bijkomende vergoeding.

De door vennootschap X aangelegde provisie werd ook niet aangelegd in het kader van enig geschil. Zij werd aangelegd met het oog op de vijfjaarlijkse afrekening van de winstdeelname van [...] als voorzien in de handelsagentuurovereenkomst. Het geschil tussen vennootschap X en [...] is pas ontstaan nadat de provisie werd aangelegd. Het is pas na de goedkeuring van de jaarrekening voor dat boekjaar op 30 januari 2018 dat [...], in het kader van de procedure die vennootschap X tegen hem op 7 november 2017 had ingeleid, is overgegaan tot het stellen van tegenvorderingen lastens vennootschap X, op basis van een andere lezing van de handelsagentuurovereenkomst. De gedeeltelijke vernietiging door het hof van beroep te Antwerpen van de vergoedingsregeling als voorzien in de handelsagentuurovereenkomst, en de daaruit voortvloeiende schuldvordering van [...], dateert van bijna 6 jaar later.

Onterecht laten de curatoren uitschijnen dat de commissaris in zijn verslag over de jaarrekening per 30 juni 2017 een oordeelonthouding zou hebben uitgesproken over de terugname van de provisie. De commissaris sprak (enkel) een oordeelonthouding uit over de inbaarheid van de vordering die vennootschap X in het geding met [...] tegen [...] stelde en over de risico's en kosten verbonden aan de tegeneis die door [...] werd gesteld.

Daarenboven moet de rechtbank vaststellen dat de vorderingen van de curatoren in verband met de terugname van de desbetreffende provisie met toepassing van artikel 2.143, § 1, WVV zijn verjaard. De jaarrekening voor het boekjaar dat per 30 juni 2017 afsloot, werd op 30 januari 2018 goedgekeurd. De dagvaarding door de curatoren in deze zaak dateert van 5 april 2024. Op dat moment was de vijfjarige verjaringstermijn van artikel 2.143, § 1, WVV reeds meer dan een jaar verstreken.

31. Het niet-aanleggen van een nieuwe provisie in de daaropvolgende boekjaren, omwille van de lopende procedure tussen vennootschap X en [...], was evenmin kennelijk foutief.

Krachtens artikel 33, eerste lid, KB W.Venn. en artikel 3:28, eerste lid, KB WVV mag een voorziening voor risico's en kosten enkel worden aangelegd voor verliezen of kosten die op de balansdatum waarschijnlijk of zeker zijn, doch waarvan het bedrag niet vaststaat. Er kan geen voorziening worden aangelegd voor een loutere mogelijkheid. De grens tussen wat waarschijnlijk of zeker is enerzijds en wat louter mogelijk is anderzijds, is een vage grens. De rechtbank moet bij de beoordeling van die grens, zeker in het licht van een discussie omtrent bestuurdersaansprakelijkheid, een zekere terughoudendheid aan de dag leggen. De rechtbank vermag zich niet zomaar in de plaats te stellen van het bestuur en een opportuniteitsoordeel vellen.

Uit de evolutie van de discussie en van de procedure tussen vennootschap X en [...] voor deze rechtbank en later voor het hof van beroep te Antwerpen, volgt niet kennelijk dat de schuldvordering die [...] ingevolge het arrest van het hof van beroep te Antwerpen van 7 januari 2023 definitief heeft verkregen, reeds sinds 2017 een waarschijnlijk, laat staan zeker karakter had, en het risico op veroordeling van vennootschap X het niveau

van een loutere mogelijkheid overschreed. De rechtbank verwijst naar hetgeen zij hoger reeds onder randnummer 24 heeft uiteengezet. Lange tijd was de schuldvordering van [...] (in zoverre die schuldvordering verband hield met de door vennootschap X aan hem verschuldigde commissielonen) gebaseerd op de argumentatie dat hij recht had op commissievergoedingen ten belope van 1/3 van de door hem gerealiseerd winst bovenop zijn vaste maandelijkse vergoedingen van 9.000,00 euro. Die argumentatie ging in tegen de uitdrukkelijke bewoordingen van de handelsagentuurovereenkomst. Deze rechtbank heeft [...] in haar tussenvonnis van 12 september 2018 van die argumentatie afgewezen (een oordeel dat overigens door het hof van beroep bevestigd werd). Op 3 februari 2020 leverde de door deze rechtbank aangestelde gerechtsdeskundige een eindverslag af dat, rekening houdend met hetgeen reeds in het tussenarrest was beslist, overwegend in het voordeel van vennootschap X was. Pas op 11 februari 2022 stelde [...] hoger beroep in tegen het tussenvonnis van deze rechtbank. Het is pas door het arrest van het hof van beroep te Antwerpen van 7 juni 2023 dat de vergoedingsregeling als voorzien in de handelsagentuurovereenkomst werd vernietigd, met een resulterende schuldvordering van [...] lastens vennootschap X tot gevolg.

32. Uit die laatste overwegingen vloeit ook voort dat BV D, BV E en A en B geen ongelijke behandeling van schuldeisers in het voordeel van A en B kan worden verweten. Zij hebben de gelden ter beschikking van de vennootschap in eerste instantie aangewend om alle openstaande leveranciersschulden van vennootschap X te voldoen en in tweede instantie om de openstaande schulden aan A en B in rekening-courant te voldoen. De schulden aan A en B in rekening-courant hadden uit hun aard een opeisbaar karakter. [...] daarentegen had op het van terugbetaling aan A en B geen zekere, vaststaande en opeisbare schuldvordering; hij beschikte louter over een mogelijke vordering.

33. Louter ten overvloede wijst de rechtbank erop dat in zoverre de vordering van de curatoren lastens BV D, BV E en hun vaste vertegenwoordigers gebaseerd is op artikel XX.225 WER, zij de drempelvoorwaarden voor toepassing van dat artikel als uit de tweede paragraaf ervan blijken, miskent.

e. Schending contractuele verplichtingen

34. Er is geen sprake van enige tekortkoming door BV D, BV E en A en B aan de verplichtingen die zij in het kader van de alarmbelprocedure – en meer bepaald in de jaarverslagen van de zaakvoerdersraad met het oog op de jaarvergaderingen van 27 september 2017, van 17 september 2020 en van 18 juni 2021 – op zich hebben genomen. Die verplichtingen golden slechts zolang vennootschap X zich in de voorwaarden van de alarmbelprocedure als vastgelegd in artikel 5:153 WVV bevond (zijnde een netto-actief dat negatief was of negatief dreigde te worden). BV D, BV E en A en B zijn die verplichtingen al die tijd nagekomen, door steeds voldoende gelden aan vennootschap X in rekening-courant ter beschikking te laten om de continuïteit van de vennootschap te garanderen en de openstaande leveranciersschulden van de vennootschap te voldoen. Vanaf het boekjaar 2022 bevond vennootschap X zich niet meer in de voorwaarden van de alarmbelprocedure, als gevolg waarvan op en vanaf dat moment aan elke verplichting die BV D, BV E en A en B dienaangaande hadden opgenomen, een einde is gekomen.

f. BV E

35. Gelet op voorgaande dient de rechtbank niet meer in te gaan op de middelen van de curatoren specifiek met betrekking tot de ontbinding en vereffening van BV E.

(...)

BESLISSING

Na beraad en gelet op de argumenten hierboven, beslist de rechtbank het volgende. Deze beslissing gebeurt op tegenspraak.
De rechtbank verklaart de vorderingen van de curatoren ontvankelijk doch ongegrond.
Zij veroordeelt de curatoren tot betaling aan de consoorten A/B van de kosten van het geding, door de rechtbank in hoofde van de consoorten A/B begroot en vereffend op de rechtsplegingsvergoeding van 22.500,00 euro.
Zij veroordeelt de curatoren tot betaling van het rolrecht van 165,00 euro aan de FOD Financiën, na uitnodiging doch de rechtbank stelt vast dat de curatoren genieten van het voordeel van rechtsbijstand.

(...)

Noot: Het belang van het 'abnormaal' of 'normaal' karakter van de betwiste handeling of betaling bij de beoordeling van een faillissementspauliana

De feitelijke context – Vennootschap X was actief als groothandel in fruit. Zij maakte deel uit van een aantal verbonden vennootschappen. De aandeelhouders van de vennootschap waren twee broers.

Vennootschap X deed vanaf 2011 beroep op de diensten van een handelsagent voor de aan- en verkoop van fruit. Medio 2017 ontstond er een betwisting tussen vennootschap X en de handelsagent over de uitvoering van de handelsagentuurovereenkomst. Die laatste startte een procedure op voor de ondernemingsrechtbank. Bij tussenvonnis van 12 september 2018 verklaarde de rechtbank de handelsagentuurovereenkomst ontbonden wegens wanprestatie van beide partijen. Een gerechtsdeskundige kreeg de opdracht om advies te verlenen over de definitieve afrekening. Pas na neerlegging van diens eindverslag tekende de handelsagent in februari 2022 beroep aan tegen het tussenvonnis.

Ondertussen hadden de twee broers medio 2018 hun volledige activiteiten overgedragen aan een sectorgenoot. Met betrekking tot vennootschap X werd haar handelszaak overgedragen. Naast onmiddellijke betaling van een forfaitaire prijs werd bedongen dat de overnemer voor een periode van drie jaar nog een bijkomende vergoeding zou betalen ten belope van 2,5 % van door de overnemer behaalde omzet op het overgedragen cliënteel.

Vennootschap X voldeed in 2018 en 2019 aan de voorwaarden van de alarmbelprocedure en had op het ogenblik van de overdracht van haar handelsfonds belangrijke uitstaande leveranciersschulden. De algemene vergadering, bestaande uit de twee broers, besliste tot voortzetting van de activiteiten, waarbij beiden aanzienlijke gelden ter beschikking van de vennootschap stelden om de handelsschulden aan te zuiveren. Op het ogenblik dat alle schulden aan derde-schuldeisers waren voldaan, betaalde vennootschap X, via de door

haar ontvangen commissies van de overnemer van het handelsfonds, de door de broers ter beschikking gestelde gelden terug. De laatste twee terugbetalingen gebeurden in mei 2023.

Op 7 juni 2023 kwam er het arrest tussen van het hof van beroep van Antwerpen in de betwisting met de handelsagent met als uitkomst dat deze laatste recht had op betaling van een aanzienlijk bedrag. Vennootschap X was niet in staat dit bedrag te voldoen en legde de boeken neer.

Vordering in faillissementspauliana door de curatoren – De curatoren vorderden o.m. dat de terugbetalingen aan de twee broers van de door hen ter beschikking gestelde gelden in rekening-courant, in toepassing van de faillissementspauliana, niet tegenstelbaar zouden worden verklaard aan de failliete boedel.

Samenvatting van het besproken vonnis – De ondernemingsrechtbank verklaarde de vordering van de curatoren ongegrond. De terugbetalingen door vennootschap X aan de broers van de door hen ter beschikking gestelde gelden kon niet worden beschouwd als een abnormale handeling. Op het moment van de terugbetalingen waren, volgens de rechtbank, alle zekere, vaststaande en opeisbare schuldvorderingen voldaan. De vordering van de handelsagent bekwam dit karakter pas nadien, m.n. door de vaststelling ervan in het arrest van 7 juni 2023.

Daarenboven stelde de rechtbank dat er geen bedrieglijk opzet werd aangetoond, noch de intentie om de rechten van de handelsagent te miskennen.

Schuldvorderingen zijn concurrerend tot het ontstaan van de samenloop – De gelijkheid van schuldeisers (*paritas creditorum*) is een basisconcept uit het insolventierecht. Dit beginsel treedt echter pas in werking na het ontstaan van samenloop.[1]

Vóór het ontstaan van de samenloop heeft een schuldenaar geen verplichting om zijn schuldeisers gelijk te behandelen.[2] Ten aanzien van het vermogen van de schuldenaar hebben alle schuldvorderingen alsdan gelijke rang, ongeacht de datum waarop ze zijn ontstaan of opeisbaar zijn geworden. De schuldvorderingen concurreren m.a.w. met elkaar. In beginsel is de schuldenaar vrij om de ene schuldeiser eerder te betalen dan de andere.[3]

De faillissementspauliana als correctiemechanisme – Een correctiemechanisme op dit principe is de faillissementspauliana.[4] De *pauliana* verleent de curator het monopolie[5] om alle handelingen of betalingen aan te vechten die de gefailleerde schuldenaar heeft verricht met bedrieglijke benadeling van de schuldeisers, ongeacht op welke datum zij hebben plaatsgevonden.[6]

---

1 STORME M.E., 'Paritas creditorum, voorrang en roerende zekerheden', *TPR* 2006, (939) 947-948.
2 DE CORTE R. en DIRIX E., *Zekerheidsrechten*, Kluwer, 2006, 34.
3 DEL CORRAL J., 'Begripsomschrijving: wat is een *actio pauliana?*' in DEL CORRAL J., *Pauliaanse vordering*, Kluwer, 2021, (3) 3; STORME M.E., *Zekerheden- en insolventierecht: Deel II en V.*, www.storme.be, 2025, 102.
4 Art. XX. 114 WER.
5 Dit is het voornaamste onderscheid tussen de faillissementspauliana en de gemeenrechtelijke pauliana in art. 5.423 BW. Zie o.m. Cass. 11 januari 1988, *Arr.Cass.* 1987-1988, 594; Cass. 25 januari 2013, *Arr.Cass*. 2013, 244; Cass. 13 maart 2015, *Arr.Cass.* 2015, 743.
6 DEL CORRAL J., 'De 'actio pauliana' in het kader van collectieve (insolventie)procedures' in DEL CORRAL J., *Pauliaanse vordering*, Kluwer, 2021, (153) 153-155.
CAUFFMAN C. en LINDEMANS G., 'Art. XX.114 WER' in X., *Economisch recht. Commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer, Art. XX.114 WER – 1 – Art. XX.114 WER – 14*, Wolters Kluwer,

Toepassingsvoorwaarden – De curator dient, om zich succesvol op de faillissementspauliana te beroepen, te bewijzen dat aan vier voorwaarden is voldaan.

Vooreerst moet er minstens één schuldvordering bestaan die dateert van vóór de aangevochten handelingen of betalingen. In geval van faillissement vervalt de anterioriteit van de schuld als aparte vereiste. Het is alsdan voldoende dat er minstens één schuldvordering van de boedel anterieur is.[7] Die anterioriteit wordt doorgaans ruim uitgelegd.[8] Er moet worden aangetoond dat de oorzaak van de schuldvordering dateert van vóór de bedrieglijke handeling.[9] Het is niet nodig dat het bedrag van de schuld toen al vaststond of opeisbaar was.[10] Het is voldoende dat de schuldvordering opeisbaar is op het ogenblik van het instellen van de pauliaanse vordering.[11]

Ten tweede is vereist dat de aangevochten handelingen of betalingen de massa van schuldeisers van de gefailleerde hebben benadeeld. Benadeling omvat verarming, wijziging van de rangorde van schuldeisers, en de feitelijke hindering van het verhaalsrecht van de schuldeisers.[12]

Ten derde moet er sprake zijn van een bedrieglijk opzet in hoofde van de gefailleerde. De voorwaarde wordt beoordeeld naar het tijdstip waarop de aangevochten handeling is gesteld.[13] Er is sprake van bedrieglijk opzet wanneer de schuldenaar handelt met het bijzonder opzet om de verhaalsrechten van de schuldeisers te benadelen.[14]

Tot slot is vereist dat indien de aangevochten handeling onder bezwarende titel werd gesteld, de wederpartij bij die handeling te kwader trouw was. Er is sprake van kwade trouw wanneer de wederpartij op de hoogte was of minstens op de hoogte diende dat de desbetreffende handeling nadeel toebracht aan de andere schuldeisers van de gefailleerde.[15] De bedoeling om te schaden is niet vereist.[16]

In zoverre een aangevochten handeling ten kosteloze titel werd gesteld, is geen dergelijk bewijs van kwade trouw van de wederpartij vereist opdat de curator zich op de faillissementspauliana kan beroepen.[17] De wederpartij kan zich bijgevolg niet beroepen op de goede trouw.[18]

2024, (559) 561; LINDEMANS G., 'Niet-tegenstelbare handelingen uitgevoerd voor faillissement' in X., *Faillissement & Reogranisatie*', FARE, 2025, (7.B.2 -1) 7.B.2.- 49.

7 Cass. 17 oktober 1991, *Arr.Cass.* 1991, 163.

8 Zie STORME M.E., *Zekerheden- en insolventierecht: Deel II en V.*, www.storme.be, 2025, 179-181.

9 CLAESSENS B., VAN MALDEREN G., ROODHOOFT J., 'De tegenstelbaarheid van het bestaan van de overeenkomst' in X., *Bestendig Handboek Verbintenissenrecht,* Kluwer, 2024, (II.4 – 248) II.4 – 259.

10 Zie o.m. Cass. 19 maart 1998, *RW* 1998-1999, 1177; Cass. 5 januari 2006, *Arr.Cass.* 2006, 41; Gent 20 juni 1989, *RW* 1991-1992, 504; Rb. Mechelen 29 januari 1987, *RW* 1987-1988, 1513; Rb. Hasselt 23 april 2001, *RW* 2003-2004, 1350.

11 Cass. 5 januari 2006, *Arr.Cass.* 2006, 41.

12 Zie hierover LINDEMANS G., *Schuldeisers & rechtspersonen*, Intersentia, 2019, 131-132; STORME M.E., *Zekerheden- en insolventierecht: Deel II en V.*, www.storme.be, 2025, 169-172.

13 STORME M.E., *Zekerheden- en insolventierecht: Deel II en V.*, www.storme.be, 2025, 176.

14 LINDEMANS G., 'Niet-tegenstelbare handelingen uitgevoerd voor faillissement' in X., *Faillissement & Reogranisatie*', FARE, 2025, (7.B.2 -1) 7.B.2.- 53.

15 STORME M.E., *Zekerheden- en insolventierecht: Deel II en V.*, www.storme.be, 2025, 181-182.

16 ZENNER A., *Traité du droit de l'insolvabilité*, Anthemis, 2019, 1429.

17 LINDEMANS G., 'Niet-tegenstelbare handelingen uitgevoerd voor faillissement' in X., *Faillissement & Reogranisatie*', FARE, 2025, (7.B.2 -1) 7.B.2.- 56.

18 STORME M.E., *Zekerheden- en insolventierecht: Deel II en V.*, www.storme.be, 2025, 183.

Andere bewijslast van het bedrog bij een 'abnormale' of 'normale' handeling – Het arrest van 22 juni 2022 van het Hof van Cassatie – De bewijslast van het bedrog (derde voorwaarde) verschilt naargelang de betwiste handeling of betaling een abnormaal, dan wel normaal karakter heeft.

In zoverre een handeling of betaling een abnormaal karakter heeft, volstaat het om aan te tonen dat de handeling abnormaal was[19] én de gefailleerde wist dat de handeling of betaling de belangen van schuldeisers zou schaden.[20] Er wordt aangenomen dat de loutere kennis van het verarmend effect van de rechtshandeling dan volstaat als bewijs.[21] Dat principe werd recentelijk ook bevestigd door het Hof van Cassatie in een arrest van 22 juni 2022[22]. Voorbeelden van abnormale handelingen zijn het bij voorrang terugbetalen van een nog niet-opeisbare lening aan een bestuurder[23] of een terugbetaling van een achtergestelde schuld, in het bijzonder wanneer dit de zaakvoerder van de schuldenaar bevrijdt van een borgstelling[24]. De betaling van een opeisbare schuld is dat daarentegen niet.[25] Een terugbetaling van een schuld bestaande uit een voorafgaandelijk ontvangen geldsom geboekt in rekening-courant – en dus uit de aard zelf op ieder moment opeisbaar – kwalificeert bijgevolg logischerwijs als een 'normale' rechtshandeling.

In zoverre een handeling of betaling een normaal karakter heeft, is een meer omstandig bewijs van bedrieglijk opzet vereist.[26] Het loutere feit dat de schuldenaar op de hoogte was, volstaat alsdan niet om fraude vast te stellen.[27]

Correcte toepassing in het besproken vonnis – In het besproken vonnis stelden de curatoren dat de terugbetalingen van de door de broers/aandeelhouders ter beschikking gestelde gelden dienden te worden beschouwd als 'abnormale' rechtshandelingen. Die stelling wees de ondernemingsrechtbank uitdrukkelijk af. Volgens de rechtbank kon een terugbetaling aan een bestuurder van een vennootschap van gelden die hij onder de vorm van een rekening-courant aan de vennootschap ter beschikking heeft gesteld, op een moment dat alle zekere, vaststaande en opeisbare schuldvorderingen lastens de vennootschap zijn voldaan, dan wel op een moment dat duidelijk is dat zij zullen kunnen worden voldaan, niet als een abnormale handeling worden beschouwd. Integendeel, het betreft een perfect normale rechtshandeling.

19 Er is geen bijzonder opzet vereist, een algemeen opzet volstaat. Zie STORME M.E., *Zekerheden en insolventierecht: Deel II en V.*, www.storme.be, 2025, 177.

20 Cass. 15 maart 1985, *Arr.Cass.* 1985, 969; Antwerpen 24 februari 2022, *TIBR* 2022/2, 135; Antwerpen 14 januari 2021, *NJW* 2023/477, 174; Gent 6 januari 2020, *TIBR* 2021/2, 1.

21 VANSWEEVELT T. en WEYTS B., *Handboek Verbintenissenrecht*, Intersentia, 2023, 762-765; VAN OMMESLAGHE P., *Droit des obligations (III)*, Bruylant, 2010, nr. 1538.

22 Cass. 22 juni 2022, *JLMB* 2022, 1229; *TRV* 2023, 178. "*Krachtens artikel 1167 van het oude Burgerlijk Wetboek kunnen schuldeisers in eigen naam opkomen tegen de handelingen die hun schuldenaar verricht heeft met bedrieglijke benadeling van hun rechten. Wanneer de rechtshandeling een uitzonderlijk karakter heeft, veronderstelt het bedrog dat de schuldenaar heeft gehandeld terwijl hij ervan op de hoogte was dat de schuldeisers zouden worden benadeeld. Het loutere feit dat de schuldenaar hiervan op de hoogte was, volstaat niet om fraude vast te stellen wanneer de rechtshandeling een normaal karakter heeft.*"

23 Orb. Gent 23 juli 2025, https://juportal.be/content/ECLI:BE:ORGNT:2025:JUG.20250708.1.

24 Antwerpen 24 februari 2022, *TIBR* 2022/2, 135.

25 STORME M.E., *Zekerheden- en insolventierecht: Deel II en V.*, www.storme.be, 2025, 178.

26 Cass. 10 juni 2022, C.21.0399.F, *TBH* 2024/4, 423; Antwerpen 14 januari 2021, *NJW* 2023/477, 174.

27 Cass. 22 juni 2022, *JLMB* 2022, 1229; *TRV* 2023, 178.

Dit standpunt dient te worden bijgetreden: een terugbetaling van een schuld bestaande uit een voorafgaandelijk ontvangen geldsom geboekt in rekening-courant – en dus uit de aard zelf op ieder moment opeisbaar – kwalificeert logischerwijs als een 'normale' rechtshandeling.

In haar beoordeling stelde de ondernemingsrechtbank tevens vast dat de schuldvordering van de handelsagent tot vóór het arrest van 7 juni 2023 een louter eventueel en onzeker karakter had omwille van het aleatoir karakter van de uitkomst van de hangende gerechtelijke betwisting. Daarom was er volgens de rechtbank, en evenzeer terecht, geen kwade trouw gemoeid bij de eerdere terugbetaling van de wel zekere en opeisbare schuldvorderingen van de twee aandeelhouders.

Vincent PELSSERS
Student master in de rechten UHasselt